

Instagram: stela_knjige
Facebook: stela
www.stelaknjige.rs

NASLOV ORIGINALA

Louise Douglas
The House by the Sea

Copyright © 2020 by Louise Douglas

All rights reserved.

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2021

ZA IZDAVAČA

Marko Sabovljević

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Marina Sabovljević

UREDNIK IZDANJA

Tea Jovanović

LEKTURA I KOREKTURA

Agencija Tekstogradnja

SLOG I PRELOM

Dizajn studio Layout

DIZAJN KORICA

Sara Vranić

ŠTAMPA

Alpha print, Zemun

TIRAŽ

1.000

IZDAVAČ

Publik praktikum, imprint Stela

Dobrovoljačka 10/I, Zemun

office@publikpraktikum.rs

011/4202 544; 011/4202 545

GODINA IZDANJA

2021

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

LUIZA DAGLAS

KUĆA PORED
MORA

S engleskog prevela
Milica Cvetković

Stela

Za Merijen Gan O'Konor, s ljubavlju

1.

Šetala sam pse stazom iza reke Ejvon kad me je moja sestra Marta pozvala da mi kaže kako je Ana de Luka umrla.

Bio je april. Vazduh je bio svež, plima je naišla i ja sam bila sama. Psi su njuškali travu uz stazu, a ja sam držala telefon uz uho i slušala Martin opis kako je moja bivša svekrva mirno preminula u suncem obasjanoj sobi doma za palijativnu negu u južnom Londonu. Dok je pričala, posmatrala sam dečaka na biciklu koji je išao prema meni. Imao je četrnaest-petnaest godina, tamnu kosu, nežan stas. Mogao bi biti Danijel. Kora-knula sam u stranu dok je prolazio. Stajao je na pedalama da bi održavao ravnotežu, nagnuo se preko upravljača i klimnuo mi u znak zahvalnosti. Nosio je školsku uniformu: zavrnuti rukavi na košulji, džemper vezan oko pojasa, crne cipele izguljenih vrhova i pantalone ublatnjavljene na kolenima. Obrazi su mu se zarumeneli od napora.

„Soba je bila lepa“, kazala je Marta, „a Sisi je rekla da je osoblje anđeosko. Rekla je da je to bila lepa smrt. Cela porodica je bila tamo.“

Gledala sam dečakova leđa dok je odlazio od mene. Džemper je vijorio za njim.

„Idi?“, upitala je Marta. „Jesi li me čula?“

Volela bih da sam mogla da joj ispričam za dečaka koji izgleda kao Danijel, ali znala sam da bi u tom slučaju pravila grimase koje uvek pravi kad joj pomenem kako me nešto podseća na sina. Iako nisam mogla da je vidim, znala bih da to radi.

Nastao je tajac. Marta je očekivala da kažem kako mi je žao zbog Anine smrti ili da je zamolim da prenese izraze saučešća Sisi, ali nisam mogla. Jednostavno nisam mogla da se nateram

da kažem kako je tako najbolje ili bar da je to kraj Aninim mukama ili neku sličnu frazu. Deset godina sam provela čačkajući po mržnji prema Ani, i ta rana je bila duboka i krvava. Sad sam teško mogla da kažem išta lepo o njoj.

Gledala sam dečaka na biciklu kako prolazi kroz tunel od preraslih grana drveća. Zašao je u krivinu i nestao.

„Je li Džo bio tamo?“, pitala sam.

„Molim?“

„Je li Džo bio sa Anom kad je umrla?“

„Da, upravo sam ti rekla da je cela porodica bila tamo. Poslednjih nekoliko nedelja proveo je mnogo vremena s majkom.“

Nadam se da ga je molila za oprostaj, žudno očekivala utehu od njega. Mogla sam da ga zamislim kako je drži za drhtavu ruku, govori joj da nije zaista kriva za ono što se dogodilo Danijelu, a ona, o, ona se svojski trudi da mu veruje, ali duboko u sebi mora da zna da Džo te reči izgovara samo zato što je voli. U duši je morala znati da on to ne misli zato što je ona zaista kriva, odgovorna je za gubitak Danijela, pa čak i da Džo kaže da joj oprašta, to ne bi bilo istina. Danijel je njegov sin koliko i moj. Kako neko može oprostiti ono što je neoprostivo?

Pogledala sam iza sebe, ka gradu, nadajući se da ću još jednom videti dečaka na biciklu, ali nisam ga videla.

„Idi, jesi li dobro?“, nesigurno je pitala Marta.

Je li ono taj dečak? Da li se ono on vozi tamo, s druge strane reke?

„Idi?“

Ne, nije bio on. Samo neki čovek na biciklu.

„Idi?“

„Da, dobro sam.“

Opet ćutanje a onda, manje nesigurnim glasom, Marta kaže: „Sisi me je zamolila da ti kažem da je sahrana sledećeg četvrtka

u krematorijumu. Možemo zajedno da odemo. Doći ćeš, Idi, zar ne?“

„Mislim da to nije dobra zamisao.“

„Barem razmisli o tome. Za tebe bi to bio napredak; okretanje lista. Moglo bi ti pomoći da sve ostaviš iza sebe i... znaš... kreneš dalje.“

Krenem dalje? Ne! Nisam želela da krenem dalje. Kako bih želela nešto što bi značilo da ostavim za sobom sina? Da ga zaboravim?

Marta je pričala, a ja sam samo delimično slušala, pustila sam um da luta, gledala ona dva psa kako, jedan pored drugog, oprezno njuše parče drveta koje je izbacila plima. Prudnici i sabljarke su se hranili na velikim padinama blata boje kalaja koje je odražavalo nisko, sivo nebo; tragovi ptičjih kandži iza linije plime sastavljene od naplavina i plastike. Visoko gore galebovi su kružili pod Visećim mostom.

Neću ići na sahranu Ane de Luka. Ne želim da ponovo vidim Džoa. Ni on ne bi želeo da vidi mene. To je sahrana njegove majke, neka se sâm, na svoj način, suoči s tim.

Radije ću biti bilo gde na svetu nego da se s njim sećam nje.

2.

ČETRNAEST NEDELJA KASNIJE

Avion se nagnuo i počeo da se spušta a kroz prozor sam gledala kako južna strana ostrva Sicilija izranja iz sunčevog bleska. Ispod probojnog krila ležala je maglovita, planinska zemlja okružena tirkiznom vodom. Pramenje oblaka se skupilo oko vrha Etne, senka šume je puzila uz njenu stranu. Videla sam kako se protežu gradovi, linije puteva, vijugavi prstenovi reke i blistav plavi pravougaonik rezervoara. Putovanje je bilo skoro gotovo, a Džo je bio tamo negde dole i čekao me. Poslednji put kad sam vodila smislen razgovor s bivšim mužem bilo je pre deset godina i tom prilikom sam mu rekla kako bih volela da je mrtav, a to sam i mislila, i on je znao da to mislim. Gledala sam ga kako se na moje oči emocionalno urušava. Okrenula sam se. Nisam znala kako opet da ga pogledam u oči. Nisam znala kako ćemo ni on ni ja to podneti.

Više ništa nismo imali zajedničko, osim uspomena koje su suviše bolne da bi se u njih zalazilo. Vrlo malo toga sam znala o Džoovom sadašnjem životu i nisam znala koliko je on znao o mom, ako je išta i znao. Verovatno nije znao da je dom za mene kuća s dve spavaće sobe prijateljice Fic u Sautvilu i posao u odeljenju za Posebne obrazovne potrebe škole „Sveta Sara“ u južnom Bristolu. U slobodno vreme sam šetala Ficine pse ili išla u bioskop *Vododelnica*, da gledam evropske filmove s titlom. Ponekad krivudam po pijaci Svetog Nikole i počastim se karipskom tortiljom i klupčetom vune za pletenje; nekim

polovnim knjigama. Energiju trošim uglavnom na održavanju u životu uspomene na Danijela, to mi je *raison d'être*; neću dozvoliti da moj sin bude zaboravljen – nikada. Možda i ne izgleda kao neki život, ali moj je i ja sam zadovoljna njim. Osećala sam se bezbedno i nisam morala da brinem o onom najgorem što može da se dogodi jer se najgore već dogodilo. Dobro mi je išlo i, ako bi Džo pomislio da mi ne ide, pa, ne bi bio u pravu.

Za sav ovaj nemir kriva je njegova majka. Ana de Luka je razlog što sam u ovom avionu i što me Džo čeka na aerodromu na Siciliji. Ona stoji iza svega, nije mogla da nas ostavi na miru, morala je da se meša u naš život, da povlači konce, da nas miče kao figure na šahovskoj tabli, čak i sad, mesecima posle smrti. Zar nam nije već dovoljno uništila život? Zar nije izazvala dovoljno bola? Marta je rekla da bi Anina smrt mogla za mene biti granica iscrtana u pesku, ali Marta je pogrešila. Setila sam se Aninog sitnog, srcolikog lica, crne kose, lepih smeđih očiju i malenih belih zuba, pepermintu kojim je osvežavala dah i stari bes se opet razbuktao u meni.

Pažnju mi je skrenuo putnik do mene koji mi je gurnuo ruku dok je uzimao pojas.

„Izvinite“, rekao je, „mnogo mi je žao.“ Džemper mu je skliznuo s krila i pao na moja stopala. Bio je neprijatno topao. Krišom sam ga šutnula prema njemu. „UšepRTLjao sam se“, rekao je. „Ne volim poletanja ni sletanja. Uvek se unervozim.“ S nelagodnom se nasmejao.

Pribila sam se uz prozor i telo okrenula od njegovog. Ni sama nisam volela da letim. Prošli put sam se zaklela „nikad više“, a ipak evo me, na putovanju koje nisam planirala, u mesto koje nisam želela da posetim, napetih živaca, uvređena zbog vremena i energije koje trošim, zastrašena pred onim što me čeka i sve zbog nje, Ane de Luka, i njene glupe, manipulativne oporuke.

Začuo se razglas i žena pilot nas je obavestila da ćemo sleteti za petnaest minuta. Rekla je da je vreme na Siciliji lepo i sunčano, da je dvadeset pet stepeni. Dobro, pomislila sam. Lepo je doživeti malo sunca. Britansko vreme je od Anine smrti bilo tmurno pa sam se osećala loše. Ništa nije bilo strašno loše, ali ništa nije bilo ni dobro. Osećala sam kao da sam u stalnom mamurluku ili patim zbog velikog puta; neka tuga mi je otupela um i usporila me. Bilo je to zbog saznanja da se sprema ovo putovanje, saznanja da moram da iskoristim dragoceni odmor da bih došla na Siciliju i srela se sa Aninim advokatom; saznanje da ću sagorevati energiju noseći se s već nekim haosom koji je Ana ostavila za sobom da ga ja i Džo sredimo.

U krilu mi je stajala knjiga, a kao obeleživač sam koristila Danijelovu sliku. Na njoj je on, moj prelepi dečak, opkoračio skejtbord koji mu je Ana kupila za peti rođendan. Mesecima je tražio skejtbord, preklinjao, a Džo i ja smo uporno govorili: „Ne“, zato što smo smatrali da nije dovoljno velik, a i tada smo živeli u majušnom stanu na drugom spratu stare kuće u severnom Londonu. Nije bilo šanse da savladam škripavo stepenište s detetom, torbom iz nabavke i skejtbordom. No kako je Ana bila takva kakva je bila, nju to nije sprečavalo. Uručila je Danijelu poklon za rođendan; iskolačio je oči od ushićenja dok je cepao ukrasni papir s poklona, a oblik i težina su mu već odali šta je unutra. Skejt je bio sjajan, upravo onakav kakav je želeo. Uporno je ponavljao: „Ovo je najbolji dan u mom životu!“ Ana mu je rekla kako skejtbord mora ostati u njenoj kući, blizu parka. Uz to mu je – da bi sprečila naše prigovore – poklonila i kacigu i štitnike pa mu rekla da je uslov za vožnju nošenje zaštitne opreme. Još pamtim razočaranje koje sam osećala dok je Danijel grlio poklon, kiseo osmeh koji sam uspela da namestim, Anin pogled čas u Danijela čas u mene, njeno oduševljenje zbog njegove radosti, očajničko očekivanje mog odobravanja. Džo je

rekao: „Opa, to je sjajno, Ana!“ (nikad je nije zvao mama), pa pružio ruku i uhvatio me za šaku da mi stavi do znanja da je svestan da sam iznervirana.

Spuštam Danijelovu sliku nazad u knjigu, pažljivo je zatvaram i stavljam u tašnu. Sve što sam bliže ponovnom susretu sa Džoom osećam sve veću uznemirenost. Čudno je kako one veze koje su nekad bile najbliskije uvek izazivaju najviše muke kad prođu. Sad smo leteli niže, tako nisko da su se otkrivale pojedinosti pejzaža: vođeni park, raskrsnica auto-puteva, tržni centar. Videla sam senku našeg aviona kako leti poda mnom, kao partner u baletu, odraz onog pravog. Pomislila sam na Džoa koji me čeka i unervozila se. Evo me – trzaj opreme za sletanje dok mehanizam spušta točkove – evo nas – rika vazdušnih kočnica – nas dvoje opet spojeni zbog mahinacija njegove majke, a prekasno je da se bilo šta preduzme; prekasno da se išta uradi, osim da se popusti.

Čovek pored mene je teško disao. „O, bože“, mrmljao je. „Bože, bože, bože!“

Krovovi blokova stambenih zgrada bili su nam sve bliže i bliže, šuma antena, dimnjaka i cisterni za vodu. Prelazili smo preko električnih vodova i vrhova drveća, pa se s desne strane ukazao aerodromski terminal i osetio se udar kad je avion dotakao zemlju, zatim sam se stegla da se ne cimnem unapred dok koči, zgrčila se od olakšanja.

„Ura!“, promrmljao je čovek pored mene. Uhvatio me je za ručni zglob. „Uspeli smo!“, viknuo je. „Bezbedni smo.“

Imao je sreće. Za njega je uznemirenost minula. Za mene je tek počinjala.

3.

Iskrkali smo se te sam doživela prvu eksploziju sicilijanskog vetra: vrelog i suvog, prožetog vonjem avionskog goriva. Povelili su nas po asfaltu usijanom od naleta istisnutog vazduha. Uspehla sam da krenem iza porodice koju sam primetila na izlazu u Londonu. Dečak je imao desetak godina, bio je stariji od Danijela kad je umro, ali mlađi nego što bi Danijel bio da je još živ. Držao je sestru za ruku i nešto joj pokazivao.

Na pola puta između aviona i terminala devojčica je izgubila plišanog zeku a niko od porodice nije primetio. Podigla sam ga i ubrzala korak da ih stignem. Lupnula sam majku po mišici, i kad se okrenula dala joj zeku. Osmehom se zahvalila. Želela sam da kažem kako je njen sin nežan i pažljiv, kako me podseća na Danijela, ali to bi moglo da zvuči pomalo uvrnuto. Katkad u pokušaju da pohvalim tuđu decu malo preteram, pa svima bude neprijatno i ne završi se lepo. Bilo mi je drago što ta majka ima tako divnu decu i nije da sam ih želela za sebe, samo sam želela da je Danijel sa mnom. Dala bih ostatak života da mogu da ga imam samo na jedan sat, na minut, na otkucaj srca. Doduše to je beznadežna želja. Sve vreme ovog sveta ne bi moglo da nadoknadi ono vreme koje je već izgubljeno.

Stigli smo do terminala i ušli na klizna vrata u tihu, dezinfikovano svežinu hodnika. Vukli smo se po mermernom podu prema šalterima. Stajala sam nešto po strani od svih ostalih, držala se za sebe i uključila telefon. Među dobrodošlicama raznih italijanskih operatera, koje su se redale preko ekrana s Danijelovim licem, stajala je i poruka od Džoa.

Na dolascima sam.

Dobro. Lepo. Nemoj da napišeš „zdravo“, ni „nadam se da si lepo putovala“, ni „jedva čekam da te opet vidim“. Hladnoća i odsečnost poruke su me iznervirale. No, šta sam pa očekivala?

Sve do Anine smrti, o bivšem mužu sam čula samo deliće obaveštenja koje mi je Marta prenosila od Sisi. Godinu ili dve otkad sam napustila Džoa Marta je pokušavala da mi priča o njegovim mentalnim tegobama i tome sličnom, ali nisam htela da slušam. U stvari, obično sam se stvarno ljutila na nju. „Zašto mi to pričaš?“, rekla bih. „Nije me briga za Džoa. Stvarno nije!“

Znala sam da na severu Velsa vodi privatnu baštovansku firmu i, koliko je Marti poznato, nije stekao novu partnerku: kao ni ja, nikad nije došao ni blizu novog braka. Pretpostavila sam da mu je sad bolje – u imejlovima koje je slao poslednjih nekoliko nedelja zvučao je sasvim povezano. Ipak je cela ova situacija bila smešna. Klauzula Aninog testamenta predviđala je da se Džo i ja zajedno nađemo sa advokatom, ali došli smo odvojeno i trebalo je udesiti da odvojeno dođemo do advokatske kancelarije u gradu Raguzi. Ideja da se nađemo na aerodromu bila je glupa. Glup je bio plan da zajedno idemo kolima. O čemu ćemo pričati? Kako ćemo podneti da budemo zajedno?

Otkucala sam odgovor.

Idi ti napred, uzeću taksi.

Prst sam držala nad tipkom „pošalji“. Nisam zapravo znala koliko će koštati taksi ni da li sicilijanski taksisti imaju mogućnost plaćanja karticom a nisam govorila italijanski pa neću moći ni da pitam. Ne bih znala jesu li mi pošteno naplatili vožnju, nisam čak ni znala gde je Ragusa u odnosu na aerodrom. Šta ako je na skoro četiristo kilometara? Zašto nisam unapred

proverila? Zašto nisam o svemu razmislila? Imaju li uopšte na Siciliji *Uber*?

Obrisala sam poruku ne poslavši je. Srce mi je tuklo. Disala sam isprekidano. U glavi sam čula Ficin glas: *Srce, nogu pred nogu. Korak po korak.*

Očajnički sam želela da se zadržim i imam vremena da priberem misli, ali sam u rekordnom vremenu prošla pasošku kontrolu a kofer mi je bio među prvima na traci. Izvukla sam dršku i povukla ga prema redu za one koji nemaju šta da prijave. Kofer je bio naduven, težak i stalno se migoljio na točkovima. Dok sam prilazila izlazu, uplašila sam se pa zastala pred kliznim vratima. Gledala sam kako se otvaraju, ali nisam videla Džoa u sali za dolaske. Možda je bio na drugom terminalu ili sam možda ja stigla na pogrešan aerodrom. Takve greške se događaju. Fic je znala nekog ko je slučajno kupio kartu za Birmingham u Alabami, a hteo je samo do zapadnog Midlandsa.

Vrata su se ponovo otvorila. Ona porodica iz aviona je prošla pa se začulo klicanje rođaka koji su ih dočekali. Vrata su se zatvorila. Svaki put sam se naginjala i gledala, i svaki put Džoa nije bilo. Nisam mogla tamo da ostanem večno. Ipak sam oklevala. Vrata su se otvorila, i toga puta je preplanuli muškarac kratke sede kose, koji je stajao na udaljenoj strani prepreke, uhvatio moj pogled i podigao ruku. Živo je mahao. Obazrela sam se preko ramena pretpostavljajući da pokušava da privuče pažnju nekog iza mene, ali nije. Mahao je meni.

Je li to Džo? Ne! Zaboga, jeste! Očekivala sam mladog čoveka kog sam znala, ne starijeg muškarca ozbiljnog izgleda u plavoj majici s kragnom uvučenoj u farmerke. Zaprepašćenje me je uzdrmalo. Da li me je video svaki put kad su se vrata otvarala? Je li video kako gledam po okupljenima i njega preskačem bez

traga prepoznavanja? Od stida su mi se usijali obrazi. Šta da kažem? Treba li da se izvinim? Ne, ne. Okriviću oči. Reći ću da sam umorna. Sranje.

„Hajde“, promrmrljala sam koferu pa pošla napred.

Džo se nije smeškao dok smo išli jedno prema drugom. Izraz lica mu je bio od onih koje sam viđala na poslu, izraz roditelja koga su pozvali u školu zato što se njegovo dete loše ponašalo, roditelja koji nije želeo da bude tamo, koji bi radije bio kod zubara ili otpušavao cevi, ili već tako nešto. Meni je isto bilo muka od nervoze.

U poslednjem trenu kofer me je povukao pa sam se sapplela. Džo me je uhvatio pa je nastala trenutna nelagoda. Uveravala sam ga da je sve u redu, ali sam ipak otresla mesto na kome me je dotakao, a on je otro dlan o dlan. Nas dvoje, koji smo umeli vikendom da ne mrdamo iz kreveta, koji smo znali i najsitnije delove tela onog drugog i uživali pružajući jedno drugom zadovoljstvo, postali smo uzdržani i pri običnom dodiru. Bilo je bolno neprijatno, kao i tišina koja je zavládala među nama da sam osetila promaju od metaforičkog žbuna koji se žalosno kotrlja pored nas.

Početak nije bio sjajan. Zapitala sam se kako ćemo preživeti naredne dane.

4.

„Neverovatno mi je da se i dalje mučiš s tim starim koferom“, to su bile prve reči koje mi je Džo uputio kad smo se ponovo videli. Zurio je u izubijani, prljavi kofer prekriven nalepnicama. „Rekla si da ćeš ga se osloboditi posle Sevilje.“

O, Sevilja; da. Na seviljskom aerodromu slučajno sam prevukla kofer preko prstiju na nogama postarijem čoveku, zbog čega je on ispustio kesu iz fri-šopa. Boca *lafroiga* koju je nosio u njoj se razbila, pa se njen sadržaj prosuo po kesi, a zatim, kad ju je starac podigao, po njegovim bež pantalonama, po sandalama, belim soknama i po podu.

Sasvim sam sigurna da se Džo sećao mirisa viskija, crvenila lica onog čoveka i odbijanja da prihvati pomoć ili našu ponudu da mu kupimo nov viski.

Bar deset godina nisam pomislila na taj incident i žalila sam što me je Džo podsetio na njega; slabo skrivena kritika koja nosi svakakve podsvesne poruke o mojoj nespretnosti, bezobzirnosti i pasivnosti. U vreme kad sam već bila rastrojena od nesigurnosti, nije bilo lepo što je to uradio. Pozitivno je to što sam bila zahvalna za opravdan razlog da opet budem ljuta na Džoa.

Sad se bivši muž upiljio u moje lice. Da je rekao nešto o tome kako sam istrošena ili napeta, okrenula bih se i otišla. Zaista bih.

Umesto toga, progundao je: „Hoćeš malo?“, i ponudio mi bocu s vodom koju je držao. Očigledno je pio iz nje dok me je čekao zato što je bila poluprazna.

„Ne, hvala“, rekla sam usiljeno, a i pre nego što sam izgovorila te reči zažalila sam zato što sam bila očajnički žedna.

„Onda krećemo.“

„Da.“

Pokušao je da uhvati dršku kofera, ali sam insistirala da mogu sama, i nadalje morala da se pretvaram da se ne mučim dok sam išla za njim kroz hodnik za dolaske.

Da nisam znala da je Džo ispred mene, ne bih ga prepoznala. Čitav oblik i stav su mu bili drugačiji. Ne samo kosa, mada su mu uši bile vrlo mrke u odnosu na sedu kosu; ramena su mu bila šira i nije više hodao opušteno žustro, već je nekako pre marširao. Više nije savijao ramena. Više nije vukao noge. Verovatno sam i ja bila drugačija. Pitala sam se kako nas drugi ljudi vide: par koji očigledno nije harmoničan, muškarac ide napred, žena iza s neposlušnim koferom. Verovatno su mislili da smo nekakav jadni, dugogodišnji bračni par koji je godinama potčinjavao ono drugo tako mnogo da je izgubio sposobnost za humor i ljubaznost.

Kakve veze ima? Koga je briga šta ko misli?

Izašla sam za bivšim mužem u spoljno blistavilo i vrelinu kao u rerni. Udahnula sam nov, stran predeo: začinsko bilje i izduvni gasovi, suv vetar. Kofer se opet nagnuo pa se Džo okrenuo.

„Pusti mene...“, rekao je.

„Ne“, odvratila sam razdražljivo. „Mogu sama. U redu je.“

Produžili smo dalje, on dugim koracima napred i kofer koji je poskakivao za mnom. Išla sam za njim pored taksi-stanice i parkirališta do mesta gde je ostavio iznajmljen automobil, mali i prašnjav, jedan od fijata u nizu pod slabom hladovinom reda limunova. Prozori su bili za šaku spuštjeni.

Vrata automobila pored našeg bila su širom otvorena i neka devojka je sedela na suvozačkom mestu, bosih nogu dignutih na kontrolnu tablu, pa je zurila u telefon u ruci dok je noktom palca druge ruke čačkala zube. Pogledala nas je preko okruglih,

ružičastih plastičnih naočara za sunce, pa vratila pogled na ekran.

„Kola nisu neka“, rekao je Džo uz naznaku izvinjenja u glasu – ili se možda nije izvinjavao, možda je hteo da mi prenese kako je navikao da vozi veća, bolja kola.

„U redu je.“

„Samo ovo su imali.“

„U redu je.“

Stavio je moj kofer u prtljažnik, a ja sam sela na suvozačko sedište i zatvorila vrata uz tresak, tek toliko glasan da Džo shvati da sam besna. Zatim sam se pokajala zbog toga jer bi svakako to ukapirao zato što je to skoro nasilno zatvaranje vrata bilo namerno. Ili možda ne bi. Razdvojeni smo već deset godina; trebalo bi da je dosad zaboravio kako da tumači nijanse mog ponašanja, je li tako?

Srce mi je zatreperilo od panike. *Da li me i dalje poznaje? Ne! Ne! Naravno da me ne poznaje! Ali šta ako...? Prekini, Idi. Za ime boga, prekini!*

Džo je seo u kola i upalio motor.

„Neće ti smetati da otvorim prozor?“, pitao je.

„Neće.“

„Hoćeš li radije da uključim klimu?“

„Dovoljan je prozor.“

Hoće li ovako biti između nas? Izveštačen razgovor i natmureni, jednosložni odgovori?

Pritisnula sam dugme i spustila prozor. Unutra je pokuljao topao vazduh. Bacila sam pogled na Džoa. Lice mu je bilo kruto kao lutke u izlogu. Lepo. Dobro. Nek bude tako.

Poskočili smo na ležećem policajcu i stali u red pred izlaznom rampom. Džo je uporno zurio preda se, ja sam naslonila lakat na okvir vrata i bradu na zglavke pa gledala kroz svoj

prozor. Pored puta su vrane ključale među prašnjavom travom. Micali smo se bolno sporo.

„Jesi li prvi put na Siciliji?“, pitao je Džo. Stavio je naočare za sunce i gurnuo ih uz nos. Kad sam ga pogledala, ponovo me je zaprepastila belina njegove kose. Poslednji put kad sam ga videla kosa mu je bila crna i talasasta. Pre nego što smo dobili Danijela ponekad sam mu je prala. Voleo je da mu masiram glavu prstima klizavim od balzama, a posle, ako pranje kose ne dovede do seksa, što katkad jeste, onda bih mu isprala kosu tušem i osušila fenom. Intimno sam poznavala Džoovu glavu, svaku izbočinu i kvrgu. Poznavala sam njegovu kosu; njenu strukturu i uvojke. Sve vreme koje smo proveli zajedno nikad nisam na njegovoj glavi našla ni jednu jedinu sedu.

„Idi?“, ponovio je Džo sad vidno iznerviran. „Pitao sam te da li si već bila na Siciliji?“

„Da. Mislim, ne. Ne, nisam.“

Nameravali smo da dođemo na ostrvo one godine kad je Danijel umro; trebalo je ovde da proslavimo njegov šesti rođendan, u vili u kojoj je Džo provodio raspust u detinjstvu. Ana i njena majka trebalo je da budu tu, kao i ostali rođaci sa italijanske strane koje nikad nisam upoznala. Trebalo je da to bude velika proslava. Planirane su svakakve časti, izlasci i zabave: izleti i dani na plaži, poseta obližnjem gradu na brdu zbog festivala. Te godine, naravno, nismo stigli na Siciliju, a ubrzo je umrla i Džoova baba, pa smo se Džo i ja razveli i svi naši planovi su srušeni.

„A u Italiji?“, pitao je Džo. „Jesi li ikad bila u Italiji?“

„U Firenci, jednom, sa školom u kojoj radim.“

„Tako.“

„Bilo je to obilaženje kulturnih spomenika. Fic – gospođica Ficpatrik – prijateljica kod koje živim, organizovala je to. Putovali smo autobusom.“

Nije reagovao.

„Videli smo mnogo kipova.“

Ništa.

„I crkava.“

Na mene je utisak ostavila posebno malena, skrivena Crkva Svete Margarite Antiohijske u kojoj je Dante upoznao Beatrice. Tamo sam otišla s petnaestogodišnjakinjom s nizom poremećaja koja nije podnosila organizovane ture u kojima je uživao ostatak našeg društva. Ni ja nisam mogla da ih podnesem, ekskurzije su bile mnogo prijatnije kad smo ih preduzimale samo nas dve. Otkrile smo korpu pored Beatricine grobnice sa očaravajućim porukama ljudi koji je mole za pomoć u ljubavi. Neke su bile napisane na engleskom: *O, Beatrice, pomoz mi! On je sav moj svet, ali me uopšte i ne primećuje...! Znam da joj se više sviđa taj drugi momak, ali on je budala, šta da radim...?* Izmišljale smo vlastite odgovore, upoređivale slomljeno srce sa slomljenim srcem. Posle smo kupile sladoled i sele na zid pored reke. Ta devojka, zvala se Kira, ispričala mi je kako želi da uspe u životu i dokaže majci da greši. „U čemu greši?“, pitala sam, a ona je rekla: „Da sam suviše glupa da bih išta napravila od sebe.“

Pomislila sam da li da Džou ispričam to, ali sam odustala. Izašli smo sa aerodroma i krenuli dvosmernim putem. Pored nas su zujali automobili i mopedi.

„Koliko ima do advokatske kancelarije?“, pitala sam.

„Oko dva sata“, odgovorio je Džo.

Zaboga! O čemu ćemo razgovarati dva sata?

„Treballo bi da iskoristimo to vreme i vidimo šta ćemo s vilom“, kazao je tako naglo da sam se zapitala da nisam slučajno naglas izgovorila misli: kako bi inače znao odgovor na moje pitanje? Dešavalo se to dok smo bili u braku; jedno od nas bi svojim odgovorom preduhitrilo neizgovoreno pitanje onog

drugog, ali svakako da je telepatija nastala u intimnosti morala iščileti dok smo bili razdvojeni? „Imaš li neke ideje o tome šta ćeš sa svojim delom?“

„Vile?“

„Da“, kazao je a čula sam i reč „očigledno“ iako je zapravo nije izgovorio.

„Da je do mene“, odgovorila sam, „najbolja bi bila prodaja po hitnom postupku. Želiš li i ti da je prodaš?“

„Da, želim.“

„U redu. Dobro.“

Džo je i dalje gledao preda se i nisam mu videla oči iza naočara. Liznula sam usne; usta su mi bila suva kao pustinja. „Nisam očekivala da ćeš želeti da prodaš“, kazala sam opuštenim tonom koji je skrivao koliko mi je laknulo zbog njegovog odgovora. Očekivala sam borbu; mislila sam da će biti rešen da po svaku cenu zadrži vilu. Bila je to poslednja snažna veza sa sicilijanskom porodicom njegove majke a porodica je za De Lukine bila važna.

„Da“, slegnuo je ramenima. „Eto.“

„Znam koliko ti vila znači, svi oni fantastični raspusti koje si proveo tamo...“

„Potreban mi je novac.“

„O?“

„Da.“

Čekala sam, ali ništa više nije rekao.

Vozili smo se u tišini. Zauzela sam pređašnji položaj: zurila sam kroz prozor lica okrenutog od Džoa, ramena bolnih od napetosti. Zveketali smo u traci za sporiju vožnju, a obilazili su nas razni rashodovani kamioni, pa i trotočkaš koji vuče prikolicu natrpanu traktorskim gumama. Vozač, crnomanjast mladić u radničkom kombinezonu, široko se nasmešio i pozdravio dok je prolazio. Džo je u odgovor dodirnuo šiške. Iznenada sam se

setila odmora od pre šesnaest godina, kad smo Džo i ja leto proveli vozeći se kamperom po Irskoj; otvoreni prozori, stomak naduven od Danijela, muzika s radija i život koji ti se čini tako dobar, tako lak. Sećam se svoje kose u pletenicama, pamučne haljine koju sam nosila, košulje od gaze, sunca u očima, Džoove ruke koju pruža po vrelom skaju sedišta da bi me uhvatio za šaku; kako smo bili srećni.

Sreće odavno nema. Danijel je otišao, a naša ljubav nije bila dovoljno jaka da preživi posledice njegove smrti. Sad smo bili tek dvoje ljudi bez ičeg zajedničkog osim nasleđa koje nam je nametnuto u nespretnom pokušaju da se nadoknadi nešto nenadoknadivo; nasleđe kog sam jedva čekala da se ratosiljam.